

20454 Voortgangsrapportage uitvoering wetten
oorlogsgetroffenen

Nr. 203 Brief van de staatssecretaris van
Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 juni 2024

Op 6 juni was het 80 jaar geleden dat de geallieerde troepen landden in Normandië. Met D-Day startte de bevrijding van West-Europa. De bevrijding van Nederland begon op 12 september 1944 toen de eerste geallieerde soldaten voet op Nederlandse bodem zetten. Vervolgens werd in 8 maanden tijd, stap voor stap, de rest van Nederland bevrijd. Op 15 augustus 1945 kwam met de capitulatie van Japan de Tweede Wereldoorlog definitief ten einde, ook in Nederlands-Indië/ Indonesië. Vanaf september 2024 tot en met augustus 2025 staan we tijdens het lustrum 80 jaar vrijheid stil bij de bevrijding van het Koninkrijk der Nederlanden.

Mede namens de minister van Buitenlandse zaken, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de minister van Defensie, licht ik de boodschap en inzet van het kabinet in het kader van het lustrum 80 jaar vrijheid toe.

Tijdens dit 80-jarig lustrum vieren we dat we in vrijheid leven en ons beschermd weten in een democratische rechtsstaat. We staan stil bij de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog, in het bijzonder de Holocaust. Het was een tijd van uitsluiting, discriminatie, ontmenselijking en vervolging. We herdenken de slachtoffers en oorlogsgetroffenen, in het besef dat de gevolgen van deze verschrikkingen vele generaties doorwerken. Ook denken we aan de vele mensen die hun leven waagden door te strijden voor onze vrijheid, zoals Nederlandse en geallieerde soldaten, koopvaardijpersoneel en mensen die in verzet gingen.

Het lustrum markeert een overgang, de geleidelijke overgang van herdenken en vieren met de mensen die de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt naar herdenken en het vieren van vrijheid zonder hen. Aan ons allen is de taak de herinnering aan hen en datgene dat er is gebeurd, levend te houden. De les die we van hen en deze periode kunnen en moeten leren is dat vrijheid, democratie en de rechtsstaat niet vanzelfsprekend zijn en permanent bescherming behoeven. De strijd tegen discriminatie, racisme en antisemitisme en het in stand van houden van onze democratische rechtsstaat gaat ons allemaal aan.

Het verhaal van de Tweede Wereldoorlog is niet compleet als we niet ook naar onze eigen rol kijken. Lang is onderbelicht gebleven welke negatieve rol Nederlanders hebben gespeeld tijdens de Tweede Wereldoorlog. Niet alleen door samen te werken met de bezetter maar ook door weg te kijken. Het kabinet vindt het belangrijk ook deze kant van onze geschiedenis onder ogen te zien, hier inzicht in te geven en deze geschiedenis in context te plaatsen. Door de openbaarstelling, digitalisering en online beschikbaarstelling van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging - het grootste Nederlandse oorlogsarchief - op 1 januari 2025, komt hierover voor iedereen veel informatie online beschikbaar. Niet alleen wordt informatie over verdachten en daders voor iedereen toegankelijk, maar ook informatie over slachtoffers en gebeurtenissen. Hiermee wordt de kennis over de Tweede Wereldoorlog verbreed en verdiept.

Door heel Nederland wordt vanaf 12 september 2024 tot en met 15 augustus 2025 stil gestaan bij het lustrum 80 jaar vrijheid. Lokale 4 en 5 mei comités, gemeenten en provincies, vfonds, oorlogsmusea en herinneringscentra, vrijwilligersorganisaties van verzetsdeelnemers en slachtoffers van vervolging en vele andere organisaties leveren een belangrijke bijdrage aan de viering van 80 jaar vrijheid door het organiseren en financieren van een verscheidenheid aan herdenkingen en activiteiten door het hele land. Het Nationaal Comité 4 en 5 mei heeft samen met de provincies en organisaties die hierbij betrokken zijn, een symbolische route langs vijf nationale thema's uitgestippeld:

1. Bevrijding van Zuid-Nederland in september-oktober 2024;
2. Herdenking van de Holocaust in januari 2025;
3. Bevrijding van Noordoost-Nederland in april 2025;
4. Nationale Herdenking en Bevrijdingsdag op 4 en 5 mei 2025;
5. Einde van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië/Indonesië en Azië tijdens de Nationale Herdenking 15 augustus 2025.

Ook het kabinet levert een bijdrage aan het lustrum 80 jaar vrijheid. Door aanwezig te zijn bij lustrumactiviteiten die in alle provincies worden georganiseerd, kan het kabinet het belang uitdragen waar dit lustrum voor staat: de herinnering aan de slachtoffers, verzetsdeelnemers en veteranen en de waarde van vrijheid en democratie. Ook de leden van uw Kamer nodig ik van

harte uit om aanwezig te zijn bij deze vieringen en herdenkingen. Verder ondersteunen we (financieel) de centrale coördinatie en communicatie van het lustrum dat door het Nationaal Comité 4 en 5 mei wordt uitgevoerd. Ten slotte is het kabinet voornemens, met het wegvallen van de ooggetuigen van de Tweede Wereldoorlog, de educatie over het verhaal van de Tweede Wereldoorlog, in het bijzonder over de Holocaust, te versterken.

We weten dat de waarden van de democratische rechtsstaat niet vanzelfsprekend zijn. We moeten deze actief blijven koesteren, uitdragen en beschermen. De gebeurtenissen in de wereld, maar ook dichtbij in Europa, laten zien hoe broos en kwetsbaar vrede en vrijheid zijn en dat uitsluiting, oorlog en vernietiging ook vandaag de dag nog plaatsvinden. We zien in onze samenleving een toename van antisemitisme en groeiende polarisatie tussen individuele mensen en groepen.

Daarmee is het gezamenlijk vieren van onze vrijheid en stilstaan bij de waarden van de democratische rechtsstaat nog urgenter geworden. Laten we daarom met elkaar 80 jaar vrijheid tot een gedenkwaardig lustrum maken.

De staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. van Ooijen